

A KÖZMŰVELŐDÉSI FELADATELLÁTÁS ORSZÁGOS SZAKFELÜGYELETÉNEK MŰKÖDÉSI TAPASZTALATAI

A közművelődési feladatellátás országos szakfelügyeletének kialakításáról és működtetéséről az 1997. évi CXL. törvény rendelkezik.

A törvény 88. § i) pontja szerint a miniszter közművelődési ágazati irányító hatásköre kiterjed arra is, hogy szakfelügyelet keretében ellenőrizze a törvény előírásainak, a közművelődési intézmények tevékenységére vonatkozó egyéb jogszabályoknak, szakmai követelményeknek a betartását és a központi támogatások felhasználását.

A települési önkormányzat kötelező feladata a helyi közművelődési tevékenység támogatása. A települési önkormányzat a helyi társadalom művelődési érdekeinek és kulturális szükségleteinek figyelembevételével a törvény és a helyi lehetőségek, sajátosságok alapján rendeletben határozza meg, hogy a törvény 76. §-ában felsoroltakból mit, milyen konkrét formában, módon és mértékben lát el.

Az önkormányzati közművelődési rendelet tartalmazza az önkormányzat saját feladatait, az általa fenntartott közösségi szintér, közművelődési intézmény feladatait, illetve közművelődési megállapodás keretében végrehajtásra áttartott feladatokat.

Tehát az önkormányzati rendelet végrehajtásában egy időben több feladatellátó vesz részt. A törvény előírásai szerint a helyi önkormányzatok, az általuk fenntartott, működtetett közösségi szinterek, közművelődési intézmények, valamint az önkormányzati feladatok megvalósítását közművelődési megállapodás keretében végző jogi személyek és magánszemélyek tekinthetők feladatellátóknak.

A közművelődési feladatellátás országos szakfelügyelete az 5/1999. (III. 26.) NKÖM rendelet alapján működik.

A rendelet hatálya kiterjed a fentebb részletezett feladatellátókra, a közösségi szinterek és a közművelődési intézmények szakfelügyeletére.

A szakfelügyeleti rendszer működtetésének célja

- 1.) a közművelődési tevékenységek ágazati irányításának megvalósítása,
- 2.) a közművelődési feladatellátók, intézmény, közösségi szintert fenntartók, működtetők, illetve az intézményekben, szinterekben közművelődési feladatokat ellátók közvetlen szakmai segítése,
- 3.) a központi irányítás, szakigazgatás fejlesztést célzó döntéseinek előkészítéséhez szükséges információk, tapasztalatok gyűjtése, felhasználása,
- 4.) a közművelődési szakértők felkészültségének, tudásának, innovatív képességének minél szélesebb körben történő hasznosítása.

A szakfelügyelet feladatai

– Ellenőrzi a közművelődési feladatellátásra, a közös

ségi szinterek, közművelődési intézmények működésére, tevékenységére vonatkozó jogszabályi rendelkezések végrehajtását, érvényesülésük módját, a szakmai követelmények betartását és a központi támogatások rendeltetésszerű felhasználását;

– értékeli a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 76. §-a alapján a helyi önkormányzati közművelődési rendeletben rögzített kötelező feladatok megvalósulását;

– értékeli a feladatellátók és az intézmények közötti együttműködést, és javaslatot tesz az együttműködés fejlesztésére;

– vizsgálja a feladatellátáshoz, a közösségi szinterek és a közművelődési intézmények működéséhez szükséges személyi, létesítményi, tárgyi, pénzügyi feltételeket;

– ellenőrzi az egyes közművelődési munkakörök betöltéséhez szükséges képesítési feltételek, foglalkoztatási előírások, valamint a közművelődési továbbképzés és minősített szakmai továbbképzés követelményeinek teljesítését;

– feltárja a végzett munkában tapasztalt eredményeket és a fogyatékoságokat, azokról jelentést tesz a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Közművelődési Főosztályának.

A közművelődési feladatellátás országos szakfelügyeletét a NKÖM Közművelődési Főosztálya vezető szakfelügyelő foglalkoztatásával szervezi és irányítja.

A szakfelügyelet működtetésének költségeit a NKÖM éves költségvetésében, fejezeti kezelésű előirányzatként biztosítja. A szakfelügyeleti rendszer működtetésének tervezett költsége (személyi és dologi kiadások együtt) az 1999-es és a 2000-es költségvetési évben évente 45 millió Ft.

A NKÖM Közművelődési Főosztálya vezetőjének irányításával a vezető szakfelügyelő éves program alapján megbízást ad a szakfelügyeletet ellátó szakértőknek, előkészíti, szervezi és irányítja munkájukat. Gondoskodik arról, hogy a feladatellátó, fenntartó, működtető megfelelő tájékoztatást kapjon a munka megkezdéséről, végzéséről és eredményeiről.

A szakfelügyelet működésével kapcsolatos pénzügyi lebonyolítási feladatokat a Magyar Művelődési Intézet látja el a vezető szakfelügyelővel együttműködve.

A szakfelügyeleti munkát a kulturális szakértők működésének engedélyezéséről szóló 17/1997. (IV. 18.) MKM rendelet I. számú mellékletének 6. pontjában szereplő közművelődési szakterületen szakértői tevékenységet folytatók köréből esetenkénti megbízással foglalkoztatott szakértők végzik. (2001-től a 18/2000. (XII. 18.) NKÖM rendelet.)

Az országos szakértői listára ez ideig 138 közművelődési szakember kérte sikeresen felvételét. Ha figyelembe vesszük, hogy 1997-ben csak 27 fős volt a szakértői lista, látható, hogy a megindult szakfelügyeleti munka és a végrehajtott vizsgálat jelentéséért járó tisztes megbízási díj értelmet adott a szakértői működési engedély megszerzésének. Értelmes, valóban a legjobb szakmai képességet igénylő munka révén lehet fizetés-kiegészítő jövedelmet szerezni egyre nagyobb számú kollégának. Az 1999 és 2000-ben megvalósult, illetve folyamatban lévő 239 vizsgálatban 114 szakértő kapott megbízást.

A folyamatosan beinduló vizsgálati programok során minden közművelődési szakértő foglalkoztatására sor kerül.

A szakfelügyelet éves programja ugyan naptári évre szól, de tekintettel az 1999-es második félévi beindulásra, és a működési előirányzat felhasználhatóságának és elszámolási határidejének évközi időpontjára, a programok folyamatosak, és az egyik évről a másik évre áthúzódóak.

A közművelődési feladatellátás országos szakfelügyeletének 1999-es, illetve 2000. évi programja

A szakfelügyeleti vizsgálatok 1999. május hónapban indultak. Addig az előkészületi munkák folytak: a szakértői kör előzetes felkérése, tájékoztatásuk; a működési rend rögzítése; az MMI felkészítése; a vizsgálati szempontok kialakítása, stb.

A program és ütemezése:

1.) A megyei közművelődési szolgáltatást, tanácsadást ellátó intézmények helyzetének, tevékenységének, és a tevékenység hatásának vizsgálata – 19 megye és a főváros (1999-2000).

2.) Az 1999. és 2000. évi reorganizációs pályázaton támogatott települések teljeskörű általános szakfelügyeleti vizsgálata (1999-2000-2001).

3.) A NKÖM „közművelődési intézmények reorganizációja” pályázatára beérkezett pályázatok 2000. évi előzetes helyszíni vizsgálata. (Valamennyi település, ill. intézmény esetében.)

4.) A volt munkahelyi szakszervezeti intézmények működésének vizsgálata, különös tekintettel az önkormányzati feladatellátásban való részvételre (1999-2000).

5.) A többfunkciós intézmények működésének vizsgálata, különös tekintettel az önkormányzati közművelődési feladatellátásban való részvételre (1999-2000).

6.) Általános Művelődési Központok vizsgálata azokon a helyeken, ahol az alapító okiratban közművelődési tevékenység van rögzítve (1999–2000).

7.) Országos társadalmi szervezetek részére a NKÖM fejezeti kezelésű előirányzatából pályázati úton juttatott működési támogatások rendeltetésszerű felhasználásának ellenőrzése.

8.) A NKÖM fejezeti kezelésű előirányzatából támogatásban részesített, kiemelt rendezvényeket szervező és lebonyolító szervezetek körében a támogatás rendeltetésszerű felhasználásának ellenőrzése.

9.) Önkormányzati igény alapján indított vizsgálatok. (Folyamatosan)

10.) Ad-hoc célvizsgálatok. (Folyamatosan)

11.) Intézmény, szintér nélküli 1500 lakoson felüli települések közművelődési feladatellátása a következő hátrányos helyzetű megyékben: Szabolcs-Szatmár-Bereg, Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád (2000-től folyamatosan).

A 2000. év legkiterjedtebb szakfelügyeleti programja a helyi önkormányzati közművelődési intézmények reorganizációját (eredeti, Hámori miniszter úr által kapott nevén: „revitalizációját”) elősegíteni kívánó 1999. évi a NKÖM pályázatán támogatást nyert önkormányzatok közművelődési feladatellátásának szakfelügyelete volt.

A túlnyomórészt hátrányos helyzetű kistelepüléseken élők művelődési lehetőségeinek javítására, mégpedig alapvető feltételeinek megteremtéséhez biztosította a tárca a 100 millió Ft-os reorganizációs előirányzatot. Az összegből érdekeltségnövelő pályázat útján az önhibájukon kívül közművelődési intézményeik működtetését szüneteltető önkormányzatok fejlesztési programjának támogatása valósult meg.

A pályázatra 332 reorganizációs program érkezett, összesen 2 037 810 000 Ft támogatást kérve. A támogatási összeg „túlzott elaprózódását” megelőzendő választotta ki az Értékelő Bizottság és hagyta jóvá a minisztérium felső vezetése azt a 73, önrészben jelentős erőfeszítést mutató, legrászorultabb települést, amely 1999-ben támogatásban részesült.

A tárca vezetésének ez a kezdeményezése ágazati szempontból azért bír különös jelentőséggel, mert államigazgatási eszközökkel reagált egy olyan szakmapolitikai kérdésre, mely a közelmúltban sokszor hamis, meddő szakmai és politikai vita tárgyát képezte. Mármost: meg kell-e akadályozni ennek az anakronisztikus, egy letűnt kor politikai eszmeiségét jelképező intézményhálózatnak a lepusztulását, vagy menteni kell minden értéket, ami a helyi lakosság közösségi művelődését tovább szolgálhatja – főleg akkor, amikor nincs mivel helyettesíteni.

A reorganizációs program indításának másik nagy jelentősége az, hogy precedenst teremtett egy új ágazati felelősség megnyilvánulásával. Ugyanis emberemlékezet óta nem volt példa arra, hogy a művelődési tárca a fejezeti kezelésű költségvetési előirányzatából a települési önkormányzatok részére fejlesztési támogatást biztosítson. Erre nagy szükség volt, mert az intézmények felújítását, netán új intézmény építését megvalósítani kizárólag saját erőből és a helyi önkormányzatok címzett támogatási rendszerén belül, meglehetősen szerény mértékben és szűk körben sikerült.

Jelentős eredménynek számít az is, hogy ha a legtöbb támogatott intézmény nem is lett sokkal korszerűbb, esztétikusabb, sok helyen elemi civilizációs feltételeket sikerült elérni, komfortosabbá tenni a közösségi teret, vagy csak elhárítani az objektum felgyorsuló lepusztulását.

Nagy eredmény az is, hogy a segítség lendületet adott

a tenni akaró önkormányzatoknak, elismerést váltott ki körükben a segítő állami beavatkozás konkrét megnyilvánulása. Ez helyi elhatározásokat, tettekre készséget gerjesztett. A „van mivel elkezdni” biztonsága minden valószínűség szerint további helyi áldozatvállalásokat teremt, illetve új források keresését indukálja a folytatásra.

Valamennyi településen megélenkült a helyi kulturális élet, erősödött a lakossági aktivitás.

A szakfelügyeleti tapasztalatok azt is igazolták, hogy az önkormányzatok többsége nem gondatlanságból, közösségből hagyta leépülni az intézményeket, hanem a szűkös helyi fenntartási, fejlesztési lehetőségek miatti kényszerből következett be – főleg kistelepüléseken – a feltételek felgyorsult leromlása. Az is nyilvánvalóvá vált, hogy ahol szerencsésen találkozik a külső-központi segítség a helyi önkormányzati szándékkal, ott felszínre kerülnek lakossági érdekek, és teret kap a helyi művelődés fejlesztésével kapcsolatos érdekérvényesítés a lakosság szélesebb körében.

A települések döntő hányadában biztosították a folyamatos működés dologi előirányzatait, és megoldásokat kerestek a személyi feltételek biztosítására is (56 településen szakképzett foglalkoztatott van).

Egyértelműen a segítő szakfelügyeleti munka eredményének tudható be az, hogy az érintett 73 településből 58 helyen készült el a helyi közművelődési rendelet, holott 1999-ben még ez nem volt pályázati feltétel.

A revitalizációs pályázati programban kedvezményezett önkormányzatok közművelődési feladatellátását teljességgel és átfogóan vizsgálta az országos szakfelügyelet.

A program leglátványosabb sikert azon településeken hozott, ahol a saját forrásokat huzamosabb ideje gyűjtötték egy új intézmény építésére vagy bővítésére, korszerűsítésére, és más külső forrásokra is tudtak támaszkodni (pl. Területfejlesztési Tanács). Ezekben a településeken hosszú távon működőképes, korszerű, többfunkciós intézményt tudtak a helyi társadalom örömeire létrehozni. A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Csaroda és a Fejérmegyei Kálóz községben igazi ünnep volt az intézmény lakossági birtokba vétele, mindkét helyen a kulturális miniszter megítélésével került sor az avatásra.

Az 1999. évi reorganizációs program eredményessége, valamint a felerősödött érdeklődés és igény hatására a 2000. évi költségvetésben a reorganizációs előirányzat megkétszereződött. A 200 milliós keret terhére kiírt pályázatra 157 pályamunka érkezett be.

A 157 pályázatot benyújtott önkormányzatnál – a bírálatot megelőzően – helyszíni vizsgálatot végzett a szakfelügyelet, melynek célja az volt, hogy ellenőrizze a pályázati feltételeknek való megfelelést, és a helyszíni tapasztalatokkal segítse a szakszabványok döntés-előkészítő munkáját. A fényképekkel illusztrált rövid jelentések kötetben foglaltan jól segítettek a bizottság munkáját. A 2000. évi reorganizációs program nyertes települései körében a közművelődési feladatellátás vizsgálata folyamatban van.

A reorganizációs pályázatnak 2000-ben 67 támogatott

települése volt. Eddig 44 településen fejeződött be az általános, részletes szakfelügyeleti vizsgálat. A jelentések ellenőrzése, értékelése folyamatosan történik. Az ezek alapján elkészülő javaslatokkal a települések közművelődését biztosító vezetéshez visszakertül.

Az 1999-2000 év második jelentős programja az olyan településeken végzett általános és részletes szakfelügyeleti vizsgálat, ahol az önkormányzatok közművelődési feladatellátása általános művelődési központok fenntartásával, működtetésével valósul meg. A minden megyére kiterjedő vizsgálat szakmai koordinátora Szabó Irma, a NKÖM Közművelődési Főosztályának főtanácsosa.

Településenként egy közművelődési szakértő kapott megbízást; néhány nagyobb város – Baja, Győr, Ózd, Zalaegerszeg és Keszthely közművelődési életének feltérképezésére három, illetve az utóbbi esetben két fős munkacsoportok alakultak.

Egy vizsgálati szempontsor, egy az általános művelődési központok elméleti és jogszabályi vonatkozásaival megismertető tanulmány (Szabó Irma munkája), és az ezeket is megvitató értekezlet után vette kezdetét a szakfelügyeleti munka.

A vizsgálat folyamatos, az 1999–2000. évi tapasztalatokról összegző jelentés készült.

A jelentésre alapozva kell, hogy sor kerüljön az ágazati szakigazgatási feladatok és a speciális szakmai, módszertani tanácsadó és szolgáltató tevékenység formáinak meghatározására. Ebben az utóbbiban jelentős feladatok várnak a megyei szolgáltató, tanácsadó szervezetekre és a Magyar Művelődési Intézetre.

Részben a 2000. évi programhoz igazodó, de önmagában is egy tematikus egységet képviselő vállalkozása az országos szakfelügyeletnek, hogy megvizsgálja az 1970-es évek végén kialakult és 1981–1984 között megfigyelésre került 20 kiemelt kísérleti intézmény (általános művelődési központ) fejlődéstörténetének vizsgálatát. A „20-ak” közül 10 intézmény, illetve település beleesett az általános művelődési központokat fenntartó önkormányzatok feladatellátásának 2000. évi vizsgálati programjába, ezt kellett kiegészíteni 10 újonnan indított vizsgálattal 2000. IV. negyedévében. A vizsgálatok lezárultak. Az értékelés folyamatban van. Várhatóan rendkívül tanulságos lesz az ÁMK mozgalom élcsapata sorsának alakulását külön elemezni, mivel ezek az intézmények, illetve települések megkülönböztetett figyelmet, szakmai segítséget és szakmapolitikai bánásmódot élveztek a kísérlet idején.

Az 1999-ben és 2000-ben megvalósított szakfelügyeleti programok közül jelentőségét tekintve kiemelkedik a megyei önkormányzatok kötelező közművelődési szakmai tanácsadó és szolgáltató feladatellátásának vizsgálata.

Azért jelentős ez a program, mert a helyi önkormányzatok egy olyan körének feladatellátását kívánja áttekinteni, melynek hatékonysága lényegesen befolyásolni tudja a településeken folyó közművelődési élet minőségét, és a településeken túlmutató értéktöbblet létrehozásával táv-

latos térségfejlesztési funkciót tud ellátni.

Az 1994-ben módosított önkormányzati törvényben vált kötelező feladattá a megyei önkormányzatok részére a közművelődési szakmai tanácsadás és szolgáltatás. Ezt követően – kicsit megkéskéve – konkretizálta a kötelező feladat tartalmát és kívánt szervezeti formáját az 1997. évi kulturális törvény.

Sajátos és ellentmondásos időszakban születtek ezek a törvények. Akkor, amikor a feladatellátásra szakosodott intézményhálózat a legnagyobb válságát élte át. Ez a válság – a fenntartói-működtetői felelősség erejéből, erőtlenségéből származó szakmai konfliktus hol drámai, hol csillogó – évenként és megyénként eltérő intenzitású volt.

A közművelődési intézmény-„hálózat” egészét tekintve a megyei intézményrendszer élte át a legnagyobb legitimációs válságot és a leginkább látványos pozícióvesztést. Sorra alakultak át a korábbi megyei művelődési központok (több esetben a megyei önkormányzat és a megyeszékhely, megyei jogú város fenntartói társulási akaratának meggyengüléséből, megszűnéséből).

Ismertek a különböző – megyénként eltérő – szervezeti megoldási módok, kényszer-összevonások, profiltisztítások, funkcióbővülések.

A rendeződési folyamatok ma sem zárultak le. A megyék többségében ugyanakkor pozitív irányú változások tapasztalhatók. Ténykérdéssé vált, hogy a klasszikus megyei művelődési központ intézményi formát – időnkénti hezitálással – már csak 4-5 megyében akarják fenntartani, pedig az általános tapasztalatok szerint ezeknek az intézményeknek a tevékenységi, mennyiségi és minőségi mutatói a legstabilabbak.

Ugyanakkor az összevont intézményekből önálló intézményt kialakító megyék (vagy egyáltalán csak intézményt létrehozó megyék: Szabolcs-Szatmár-Bereg és Komárom megye) törekvése arra utal, hogy lényeges pozitív elmozdulás van az elmúlt évekhez képest szervezeti tekintetben és funkcionális kérdésekben egyaránt.

A vizsgálati részeredmények is azt igazolják, hogy a teljes szakmai leépülésnek – mely a megyei feladatellátásban tendenciózusan érzékelhető volt, az 1997. évi kulturális törvény megjelenése állított gátat, sőt hozzájárult, hogy visszafordíthatóvá váljon a negatív folyamat. Szeretnénk hinni abban, hogy a törvényalkotók józansága, szakmai elkötelezettsége és következetes szakmapolitikai törekvései ehhez hozzájárultak. Ez önmagában nem lett volna elegendő, kellett hozzá – több esetben – a megyei önkormányzati felelősség- és tehervállalás erősödése, és a helyi szakmai és civil környezet kiállása és szolidaritása.

Azokban a megyékben, ahol az önkormányzati szűklátókörűség és szűkkeblűség elsorvasztotta a megyei közművelődési feladatellátás intézményi hátterét – ezzel együtt formálissá tette a megyei kötelezettségeket –, felmérhetetlen károk származtak a megyei minőséget kifejező szakmai szervezettségben, a kapcsolatok koordinálásában, az értékközvetítésben, a szükségszerű egymásra utaltság – egymásra támaszkodás szükségességének bizonyításában.

Az eddigi vizsgálati eredmények alapján elmondhatjuk, hogy a 2000. évben gyakorlatilag minden megyében van a megyeiséget a közművelődés feladatrendszerével alakító és gazdagító intézmény. Eltérő kondíciókkal, de megközelítően azonos szakmai programmal.

Most, a vizsgálat tapasztalatainak összegzése után az a feladat, hogy ajánlásként meghatározzuk a feladatellátás legfontosabb tartalmi és szervezeti-infrastrukturális követelményeit, és minden szakigazgatási és szakmódszertani tanácsadó, szolgáltató központi erőt a kívánt és elvárt fejlesztési célkitűzéseknek megfelelően állítsunk csatornába.

Az eddigi tapasztalatok szerint a megyei önkormányzatok tisztségviselői és a hivatalok szakemberei (nem utolsósorban a megyei intézmények szakemberei) nyitottak a központi szakigazgatás tényfeltáráson, elemzésen alapuló ajánlásaira. A minisztérium és a megyei önkormányzatok közötti egyetértés és együttműködés javul, erősödik.

A megyei közművelődési szakmai tanácsadás és szolgáltatás országos összképéről, a tartalmi tevékenység helyzetéről készült összegző, összehasonlító értékelést minden érintett feladatellátónak rendelkezésére bocsátja a főosztály, és szakmai körben is indokolt a feldolgozása, megvitatása.

Befejeződött és összegző jelentésben értékelésre került a 10 Szakszervezeti és Munkahelyi Művelődési Intézmények Egyesületéhez tartozó intézmény, illetve szervezet általános szakfelügyeleti vizsgálata. A vizsgálat legfontosabb célkitűzése volt a kijelölt intézmények, illetve szervezetek (melyek megfelelően reprezentálták az egyesülethez tartozó intézményeket, illetve szervezeteket) működési körülményeinek feltárása, különös tekintettel a lakóterületi közművelődési alapellátás, szolgáltatás tekintetében.

A program 2001-ben folytatódik.

Egyéb megvalósult feladatok 1999-ben, illetve 2000-ben
a.) elkészültek a következő módszertani segédanyagok, dokumentumok:

- vizsgálati szempontok a települési önkormányzatok közművelődési feladatellátásának szakfelügyeletéhez (Óváry István),
- vizsgálati szempontok a megyei önkormányzatok közművelődési feladatellátásának szakfelügyeletéhez (Kiss László),
- vizsgálati szempontok az általános művelődési központokat működtető települések közművelődési szakfelügyeletéhez (Szabó Irma),
- módszertani levél a közművelődési szakfelügyelethez (Török József),
- összegző jelentés a megyei közművelődési feladatellátás tapasztalatairól (dr. Németh János),
- összegző jelentés az általános művelődési központokat fenntartó önkormányzatok közművelődési feladatellátásának vizsgálatáról (Szabó Irma),
- összegző jelentés a Szakszervezeti és Munkahelyi Művelődési Intézmények Egyesületéhez tartozó 10 intéz-

ményben végzett vizsgálat tapasztalatairól (Kaposvári Dénesné),

– összegző kimutatás az 1999. évi reorganizációs pályázat eredményéről (Kerekes László).

b.) elkészült a „Hagyományok Háza” létesítésének koncepciója (dr. Németh János)

c.) több szakfelügyeleti indító, illetve záró értékelő megbeszélésre került sor (pl.: Pest megye, Bács-Kiskun megye, Hajdú-Bihar megye, Borsod megye, Kecskemét Megyei Jogú Város, Veszprém Megyei Jogú Város, stb)

d.) országos és megyei szakmai fórumokon programban szerepelt a szakfelügyeleti munka tapasztalatának ismertetése (pl.: Salgótarján, Balatonalmádi, Pest megyei szakmai tanácskozás)

e.) két alkalommal került sor a szakfelügyeletben foglalkoztatott szakértők továbbképzésére az ÁMK-program indításánál Budapesten, illetve az összes foglalkoztatott részvételével Balatonszemesen, ahol a két napos tanácskozáson 100 szakértő vett részt.

A közművelődési szakfelügyelet 1999. és 2000. évi működésének legfontosabb számszerű adatai

1999-ben indult és a jelentés kiküldésével többségében 2000-ben zárult vizsgálatok száma: 94.

2000-ben 148 vizsgálat indult, ebből eddig jelentés kiküldésével zárult 80 vizsgálat.

2000-ben indult, ellenőrzésre váró, ki nem küldött jelentések száma: 53.

A 2000. évre tervezett tematikus programok közül nem valósult meg:

– az országos társadalmi szervezetek részére NKÖM fejezeti kezelésű előirányzatból, pályázati úton juttatott működési támogatások rendeltetészerű felhasználásának ellenőrzése,

– az intézmény, színtér nélküli, 1500 lakoson felüli települések közművelődési feladatellátásának vizsgálata a hátrányos helyzetű megyékben (elkészült a települések kijelölése – a megyei intézményekkel együttműködve),

– programszerűen nem került sor a többfunkciós intézmények működésének vizsgálatára (csak más vizsgálati programok keretén belül volt lehetőség ilyen jellegű feladatellátás vizsgálatára).

Összefoglalásul

Az országos szakfelügyelet munkájának megkezdését kísérő zavaró tényezők (elégtelen felkészültség, a minisztérium költözése, vezető szakfelügyelő későbbi megbízása) ellenére fontos eredménynek tartjuk, hogy beindult a központi kulturális igazgatás új, „intézményesült” eszköze, mellyel bővült az ágazat működésének befolyásolásában, a miniszter statutumában foglaltak megvalósításának eszköztárában.

Az ágazati kormányzati szintű érdekérvényesítéshez, a jogszabályalkotáshoz és a jogszabályok érvényesülésének szorgalmazásához, a központi forrásokból történő, fejlesztő

célú finanszírozáshoz és az országos intézményen keresztül (Magyar Művelődési Intézet) megvalósuló szakmai segítséghez társult most egy új eszköz: a szakfelügyelet.

Minőségileg és hatékonyságát tekintve külön értéket képviselő eszköz ez az ágazati irányítás kezében. Jogosítványai alapján közvetlenül tud beleavatkozni az önkormányzati feladatellátásba a helyszínen, a legértékesebb szakértői tudások tömeges kiejánlásával segítség, ellenőrzés, tájékozódás céljából.

Az eddigi tapasztalatok igazolják, hogy helyes döntés volt a jogszabályalkotók részéről a közművelődési szakfelügyelet létrehozása: a központi szakigazgatás gazdag információkhoz jutott, melyeket hasznosítani tud a terület fejlesztését szolgáló igazgatási feladataiban; az önkormányzati feladatellátók tényleges segítséget kaptak feladataik megvalósításához, és hasznosultak mindazon szakmai értékek, tapasztalatok, melyeket a közművelődési szakemberek, szakértők, szakfelügyelők képviselnek, és szeretnének a szakfelügyeleti munka során szerzett, bővülő tapasztalataikkal képviselni.

A szakfelügyelet 2001. évi programja

– A 2000. évi reorganizációs programban nyertes önkormányzatok közművelődési feladatellátásának vizsgálata,

– a 2001. évi reorganizációs program általános, részletes szakfelügyelete, illetve a pályázat résztvevőinek előzetes ellenőrzése,

– az intézmény, színtér nélküli, 1500 lakoson felüli települések közművelődési feladatellátásának vizsgálata 3 hátrányos helyzetű megyében (Szabolcs-Szatmár-Bereg, Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád),

– a volt munkahelyi szakszervezeti intézmények, szervezetek működésének vizsgálata,

– az országos társadalmi szervezetek a NKÖM fejezeti kezelésű előirányzatából, pályázati úton történő működési támogatása rendeltetészerű felhasználásának ellenőrzése,

– a NKÖM fejezeti kezelésű előirányzatából támogatásban részesített kiemelt rendezvényeket szervező és lebonyolító szervezetek körében a támogatás rendeltetészerű felhasználásának ellenőrzése,

– önkormányzati igény alapján indított vizsgálatok,

– a Közművelődési Főosztály szakigazgatási munkájával összefüggő célvizsgálatok.